

METODICKÁ POMŮCKA
k novele zákona o místních poplatcích č. 266/2015 Sb.
č. 1/2016

Zpracoval:

Krajský úřad Plzeňského kraje
odbor ekonomický
oddělení ekonomických analýz

2016

I. ÚVOD

Novela zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o místních poplatcích“), provedená zákonem č. 266/2015 Sb., byla vyhlášena ve Sbírce zákonů ČR – v Částce 108. V Částce 109 bylo zveřejněno Sdělení MV o opravě tiskové chyby v zákoně č. 266/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (chybné označení čísla zákona).

Novelizace se týká:

- místního poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů
- nedoplatků na místních poplatcích u poplatníků, kteří jsou ke dni splatnosti nezletilí a nenabyli plné svéprávnosti
- možnosti prominutí místního poplatku.

II. Osvobození od poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů (§ 10b odst. 3 zákona o místních poplatcích)

Důvodová zpráva k zákonu č. 266/2015 Sb.,

Navrhuje se zákonné osvobození vymezené kategorie osob (tj. osob umístěných v dětských domovech, školských zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, školských zařízeních pro preventivně výchovnou péči, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, a nezaopatřených dětí umístěných v domově pro osoby se zdravotním postižením) od poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů. Navrhované osvobození kromě sociální situace vymezené kategorie osob zohledňuje rovněž faktický stav, kdy tyto osoby nevytvářejí žádný odpad v místě trvalého bydliště, neboť se v něm vůbec nezdržují, přičemž zařízení, v němž se tyto osoby nacházejí, rovněž hradí náklady spojené s likvidací odpadu. Pokud by tedy tyto osoby nebyly od místního poplatku osvobozeny, hradily by náklady spojené s likvidací odpadu fakticky dvakrát.

Změny souvisí se stanovením okruhu osob, který nepodléhá poplatkové povinnosti, a to přímo ze zákona o místních poplatcích. Mezi takové osoby zákon o místních poplatcích řadí fyzickou osobu, která je

- a) umístěna do dětského domova pro děti do 3 let věku, školského zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy nebo školského zařízení pro preventivně výchovnou péči na základě rozhodnutí soudu nebo smlouvy,
- b) umístěna do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc na základě rozhodnutí soudu, na žádost obecního úřadu obce s rozšířenou působností, zákonného zástupce dítěte nebo nezletilého,
- c) jako nezaopatřené dítě umístěna v domově pro osoby se zdravotním postižením na základě rozhodnutí soudu nebo smlouvy o poskytnutí sociální služby, nebo
- d) umístěna v domě pro osoby se zdravotním postižením, domově pro seniory, domově se zvláštním režimem nebo chráněném bydlení.

Jednotlivá zařízení

- a) **Dětské domovy pro děti do tří let věku** – jedná se o zdravotnická zařízení léčebně preventivní péče v rezortu Ministerstva zdravotnictví, pečující o děti ve věku do tří let. Úprava je obsažena v ustanovení § 43 a § 44 zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů. Poskytovatel péče vede zdravotnickou dokumentaci, z níž správce poplatku, na základě vyžádání dle daňového řádu, je oprávněn získat identifikační data dítěte, u něhož dochází k osvobození.

Školské zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy nebo školského zařízení pro preventivně výchovnou péči (ustanovení § 2 – § 15 zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů). Těmito zařízení jsou

- **Diagnostický ústav** - diagnostický ústav přijímá děti s nařízeným předběžným opatřením, nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou. Diagnostický ústav přijímá děti na základě stanovených kritérií a následně je umísťuje do dětských domovů, dětských domovů se školou, nebo výchovných ústavů. Pobyt v diagnostickém ústavu trvá zpravidla osm týdnů.
- **Dětský domov** – do dětského domova mohou být umísťovány děti ve věku zpravidla od 3 do nejvýše 18 let, nezletilé matky spolu s jejich dětmi. Děti se vzdělávají ve školách, které nejsou součástí dětského domova.
- **Dětský domov se školou** – do dětského domova se školou se umísťují děti zpravidla od 6 let do ukončení povinné školní docházky. Tyto děti se většinou vzdělávají ve škole, která je součástí zařízení.
- **Výchovný ústav** – výchovný ústav pečuje o děti starší 15 let se závažnými poruchami chování, u nichž byla nařízena ústavní výchova nebo uložena ochranná výchova.

Do výchovného ústavu může být umístěno i dítě starší 12 let, má-li uloženu ochrannou výchovu a v jehož chování se projevují tak závažné poruchy, že nemůže být umístěno v dětském domově se školou.

- b) **Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc – dětská centra, Klokánky atd.** – na tato zařízení se vztahuje zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, (ustanovení § 42 a § 42a). Financování je řešeno ze systému dávek státní sociální podpory.

- c) **Domovy pro osoby se zdravotním postižením – nezaopatřené dítě** – (rezort MPSV) zařízení sociálních služeb na základě ustanovení § 34 odst. 1 písm. d), § 48 odst. 3 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Ustanovení § 14 Vyhlášky č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

- d) **Domovy pro osoby se zdravotním postižením** – (rezort MPSV) – zařízení sociálních služeb na základě ustanovení § 34 odst. 1 písm. d), § 48 odst. 3 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Ustanovení § 14 Vyhlášky č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Domovy pro seniory (§ 49), domovy se zvláštním režimem (§ 50), nebo chráněném bydlení (§ 51), - (rezort MPSV) rovněž se jedná o zařízení sociálních služeb – právní úprava je zajištěna zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Zákonná ustanovení jsou uvedena u jednotlivých názvů zařízení. Další specifikace ve Vyhlášce č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, ustanovení § 15 – § 17.

Ve spojení s výše uvedenými změnami pak dochází i ke změně § 10b odst. 6 (původně odst. 5), tak aby bylo zřejmé, od kterého okamžiku jsou osoby, které splní podmínku osvobození dle § 10b odst. 3 zákona o místních poplatcích, osvobozeny.

Stanovení okruhu osob, které jsou osvobozeny přímo ze zákona, znamená, že pokud by příslušná obecně závazná vyhláška obce stanovila osvobození odlišně, má přednost právní úprava v zákoně o místních poplatcích. Uvedené zákonné osvobození **se uplatní až v souvislosti s poplatkovou povinností vzniklou od 1. 1. 2016.**

Obce však mohou obecně závaznou vyhláškou stanovit **další** okruhy poplatníků pro osvobození, případně úlevy od poplatku. Okruh poplatníků uvedený v zákoně však musí zůstat zachován. Osvobození stanovené obecně závaznou vyhláškou musí být stanoveno nediskriminačním způsobem a musí být formulováno jasně a přesně – nesrozumitelnost a nepředvídatelnost jde vždy k tíži autora vyhlášky, nikoli poplatníka – rozsudek **NSS č.j. 2 Afs 122/2004.**

Vzor obecně závazné vyhlášky obce o místním poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů k 1. 3. 2016 je zveřejněn na stránkách Ministerstva vnitra:

<http://www.mvcr.cz/clanek/vzory-pravnich-predpisu-obci.aspx>

III. Odpovědnost zákonného zástupce nebo opatrovníka

Zákonodárce zpřesnil v ustanovení § 12 zákona o místních poplatcích způsob vyměřování místních poplatků poplatníkům, kteří jsou, či byli, ke dni jejich splatnosti nezletilí a nenabylí plné svéprávnosti.

Změna zákona o místních poplatcích v ustanovení § 12 se týká poplatníka, který je ke dni splatnosti:

- *nezletilý a nenabyl plné svéprávnosti nebo*
- *omezen ve svéprávnosti a byl mu jmenován opatrovník spravující jeho jmění.*

Poplatková povinnost v uvedených případech přechází na zákonného zástupce poplatníka nebo opatrovníka přímo ze zákona (není zde prostor pro úvahu správce místního poplatku komu místní poplatek vyměřit). Z procesního hlediska bude mít zákonný zástupce nebo opatrovník stejné postavení jako poplatník. V situaci, kdy bude zákonných zástupců více, případně bude mít jeden poplatník více opatrovníků, budou tito povinni ke splnění poplatkové povinnosti společně a nerozdílně.

Ministerstvo financí zpracovalo Metodický materiál č.j.: **MF-718/2016/3903-5, ze dne 6. 4. 2016**, nazvaný „Doporučený postup při aplikaci ustanovení § 12 zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích ve znění zákona č. 266/2015 Sb. (dále jen „ZMP“), účinného od 1. ledna 2016“. Tento materiál je rovněž zveřejněn na stránkách Plzeňského kraje.

IV. Prominutí místního poplatku

Další změny zákona o místních poplatcích souvisí se znovuzavedením institutu **prominutí místního poplatku**, který byl v zákoně o místních poplatcích do 31. 12. 2010 (zrušen zákonem č. 281/2009 Sb.). Zatímco v minulosti bylo možné prominout kterýkoliv z místních poplatků, nová právní úprava stanoví dva okruhy situací, kdy je možno místní poplatek prominout. O prominutí místního poplatku vydá správce poplatku (tj. obecní úřad, městský úřad, úřad městyse, magistrát) rozhodnutí, proti němuž nelze uplatnit opravné prostředky (§ 259 odst. 4 daňového řádu). Je potřeba upozornit na skutečnost, že zastupitelstvo obce ani rada obce nemají pravomoc k promíjení místních poplatků. Prominout místní poplatek lze v kterékoli fázi poplatkového řízení – před vyměřením, po vydání rozhodnutí i během vymáhání.

§ 16a zákona o místních poplatcích

- podle tohoto ustanovení lze prominutí využít **pouze u místního poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů** včetně jeho příslušenství (tj. navýšení). Podmínkou pro prominutí místního poplatku, ať již částečné nebo úplné, je skutečnost, že tím dojde k odstranění tvrdosti právního předpisu (zákona o místních poplatcích či obecně závazné vyhlášky) a lze-li to s přihlédnutím k okolnostem případu ospravedlnit. Je zřejmé, že institut prominutí by měl být využíván ve zcela výjimečných a specifických případech, u kterých správce místního poplatku dospěje k závěru, že trvat na splnění poplatkové povinnosti by nebylo správné. Může se jednat o situace, kdy na poplatníka nedopadá žádný z důvodů osvobození od poplatkové povinnosti, které jsou zakotveny buď přímo v zákoně o místních poplatcích, nebo v obecně závazné vyhlášce, nicméně z okolností dané věci je zřejmé, že trvat na splnění poplatkové povinnosti by bylo „nesprávné“ nebo „nespravedlivé“. Prominout lze v tomto případě místní poplatek pouze na základě žádosti poplatníka. Důvodem pro prominutí místního poplatku by neměla být platební neschopnost poplatníka, protože k tomuto účelu je v daňovém řádu určen jiný procesní institut (viz ustanovení § 156). Pokud správce poplatku žádosti poplatníka nevyhoví, vydá rozhodnutí o jejím zamítnutí.

§ 16b zákona o místních poplatcích

- umožňuje prominout zcela nebo zčásti místní poplatek nebo jeho příslušenství z moci úřední při mimořádných, zejména živelných událostech. Je zřejmé, že i v tomto případě by k prominutí místního poplatku mělo docházet ve zcela specifických případech. Předmětné ustanovení v odst. 1 demonstrativním výčtem stanoví, že takovou mimořádnou situací může být například živelná pohroma (povodeň, požár, vichřice apod.), nelze však vyloučit, že mohou nastat i jiné okolnosti, které správce místního poplatku posoudí jako „mimořádné“.

Pokud správce místního poplatku přistoupí k prominutí místního poplatku z důvodu nějaké mimořádné situace, musí o tom vydat rozhodnutí, které dotčeným osobám oznámí vyvěšením na úřední desce (i dálkovým přístupem). Prominout místní poplatek z tohoto důvodu nelze jen některým poplatníkům, ale všem, jichž se důvod prominutí týká, přičemž místní poplatek se promíjí od okamžiku nabytí právní moci rozhodnutí.

V. Účinnost novely zákona o místních poplatcích

Jednotlivá ustanovení novely zákona o místních poplatcích nabyla účinnosti odlišně:

1. **Od 29. 10. 2015** nabyly účinnosti změny týkající se ustanovení § 16a a §16b zákona o místních poplatcích (jedná se o zcela nová zákonná ustanovení). Dle bodu 2 přechodných ustanovení (taktéž nabývá účinnosti dnem 29. 10. 2015) pak platí, že předmětná ustanovení je možno aplikovat i na případy, kdy poplatek nebo jeho příslušenství vznikly přede dnem 29. 10. 2015.
2. **Od 1. 1. 2016** jsou účinné všechny další změny zákona o místních poplatcích provedené zákonem č. 266/2015 Sb.

Co se týká poplatkové povinnosti, jakož i práv a povinností s ní souvisejících, vzniklé přede dnem nabytí účinnosti zákona č. 266/2015 Sb., aplikuje se na ni zákon o místních poplatcích, jakož i příslušné obecně závazné vyhlášky, ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti novely. Jedinou výjimkou je aplikace výše uvedených ustanovení § 16a a § 16b zákona o místních poplatcích.